

op Geul, onder de kluis, een oude Maretak voorkwam op een Haagbeuk. Deze is echter in 1937 afgestorven. Volgens DE WEVER was op dat moment ook maar één vondst van Maretak op Haagbeuk bekend uit België. In Luxemburg en Duitsland zouden enkele vondsten bekend zijn, terwijl in Engeland geen enkele vondst op Haagbeuk bekend was.

Opvallend bij het voorkomen van de Maretakken, op de Haagbeuk aan de rand van het Colmonderbosch, is dat we te doen hebben met een bijzondere standplaats van de Haagbeuk ten opzichte van een groep andere waardbomen. Een dergelijke situatie heb ik ook reeds beschreven bij de vondst van een Maretak op een Hazelaar te Harles (FELDER, 1979). Aangezien aan de rand van het Colmonderbosch de in 1975 bestaande situatie gewijzigd is lijkt het mij goed de veranderde situatie te schetsen.

De betreffende Haagbeuk staat binnen een uitgestrekt gebied waar het voorkomen van Maretakken niet gebonden is aan scherp begrensde kolonievorming. Het hele dal van de Selzerbeek als ook de hellingen van dit beekdal en aangrenzende plateau's vormen een groot verbreidingsgebied van Maretakken. Het wel of niet voorkomen wordt alleen bepaald door het voorkomen van geschikte waardbomen.

In het gebied tussen de provinciale weg Nyswiler-Simpelveld en de weg naar het klooster Benedictusberg is in 1975 een opname gemaakt. Deze bestond uit de volgende bomen:

20 Populieren met in totaal 81 Maretakken.
16 Appelbomen met in totaal 98 Maretakken.
4 Meidoornen met in totaal 22 Maretakken.
1 Robinia met 1 Maretak.
1 Pereboom met 1 Maretak.

In 1978 was de situatie vrijwel ongewijzigd. In 1979 zijn 18 Populieren gekapt waarbij 95 Maretakken verloren gingen.

De 18 gekapte Populieren stonden allemaal langs de rand van het Colmonderbosch.

Tijdens de opname in maart 1985 bleek dat zich binnen het bestand aan Maretakken het volgende had voltrokken:

Nog aanwezig 2 Populieren met in totaal 4 Maretakken.

Nog aanwezig 16 Appelbomen met in totaal 116 Maretakken.

Nog aanwezig 4 Meidoornen met in totaal 29 Maretakken.

Nog aanwezig 1 Robinia met 1 Maretak.

Nog aanwezig 1 Pereboom met 1 Maretak.

Nieuw gevonden 1 Haagbeuk met 7 Maretakken.

Uitgaande van het groeistadium van de Maretakken op de Haagbeuk mag aangenomen worden dat een deel ook al aanwezig was in 1978. Het is in 1978 niet in mij opgekomen om ook de vele honderden Haagbeuken in de rand van het bos op Maretakken te onderzoeken. Wanneer we de situatie tot 1979 bekijken dan blijkt dat de door Maretak geïnfecteerde Haagbeuk op dat moment onder een Populier stond met 14 Maretakken en naast een Meidoorn met 12 Maretakken.

Uit dit gegeven meen ik te mogen afleiden dat de infectie van de Haagbeuk toe te schrijven is aan de om-

standigheid dat deze naast en onder andere geïnfecteerde bomen stond.

Op een aantal plaatsen heb ik overeenkomstige situaties aangetroffen. Zo ken ik een Lijsterbes met 15 Maretakken onder een Populier met 25 Maretakken. Naast de in 1979 door mij beschreven Hazelaar met een Maretak heb ik later nog twee gelijke situaties aangetroffen. Ook van enkele Meidoornen is mij bekend dat ze onder geïnfecteerde Populieren staan. Wanneer men echter niet de hele ontwikkelingsgeschiedenis kent is het onmogelijk om een en ander met elkaar in verband te brengen. Jammer genoeg zijn meerdere interessante plaatsen verdwenen door de golf van het "wegwerken" van achterstallig onderhoud in kleine landschapselementen en de schrik voor het perenvuur, die vele zeldzaam oude Meidoornen de takken kost. Zo zag ik ook een mij zeer dierbare oude Meidoorn de takken verliezen. Niet minder dan 45 jaren kon ik een armzalige Maretak zien worstelen voor zijn bestaan. Groter dan een voetbal is hij nooit geworden. Zijn einde kwam toen enkele jaren geleden in de gemeente Vaals op grootschalige wijze "achterstallig onderhoud" is weggewerkt. Voor unieke situaties is onderhoud niet altijd de beste oplossing.

Literatuur

FELDER, W.M., 1979. Maretak (*Viscum album*) op Hazelaar (*Corylus avellana*) te Harles bij Vijlen, gem. Vaals. *Natuurhist. Maandblad* 68 (5): 79-80.
WEVER, A. DE, 1938. Voedselplanten van *Viscum album*. *Natuurhist. Maandblad* 27 (5) : 49-52.

Korte mededelingen

Natuurstudiereizen naar Ierland

In de maanden mei t/m september organiseert de Stichting tot Behoud van de Ierse Venen natuurstudiereizen naar Ierland. Tijdens deze reizen

maakt u kennis met de Ierse natuur en cultuur. De opbrengst is bestemd voor het behoud van bedreigde Ierse hoogvenen.

Er zijn twee soorten 8-daagse reizen: een Algemene Natuurstudiereis die gericht is op de gehele Ierse natuur, en een specifieke Studiereis Ierse ve-

nen. Op beide reizen zullen ook vermaarde cultuurhistorische monumenten bezocht worden.

Enkele aandachtspunten van de Algemene Natuurstudiereis:

- bergen van Cork en Kerry met bergheiden
- oerbossen en sub-mediterrane Ierse flora in Killarney
- eiland Dingle Penninsula
- karstplateau van de landstreek Burren met haar wereldvermaarde flora
- venen, meren en kusten van Connemara.

Enkele aandachtspunten van de Studiereis Ierse Venen:

- bergvenen van de Slieve Bloom Mountains
- lenshoogvenen in midden-Ierland
- spreihogvenen in Mayo en Connemara
- Lough Mask met zijn uitzonderlijke oeverbegroeiing
- oerbos in Connemara
- kustlandschappen van West-Ierland.

Vertrekdata Algemene Natuurstudiereis: 14 mei, 18 juni, 10 september.
Vertrekdata Studiereis Ierse Venen:

30 april, 16 juli, 20 augustus.

Zowel de heen- als terugreis gebeurt per vliegtuig. Het vervoer in Ierland is per bus. Het verblijf is in B-klasse hotels op basis van vol-pension. De prijs van de 8-daagse reizen is ca. f 1600,—. Per reis is plaats voor maximaal 20 personen.

Inlichtingen bij:

Stichting tot Behoud van
de Ierse Venen

Hugo de Grootstraat 52
6522 DG Nijmegen
tel. 080-235191

Tentoonstelling roofvogels

Waarom denkt U bij het woord "Roofvogel"? Ziet U een meedogenloze jager met dreigende blik en scherpe klauwen? Of is het juist een nuttig dier, dat zwakke en zieke dieren wegvangt? Het Natuurmuseum in Nijmegen organiseert over deze vogels een tentoonstelling, van 5 maart 1986 t/m 14 juli 1986. Extra aandacht krijgen de 4 soorten, die in de buurt van Nijmegen het meest voorkomen.

In Nederland komen 19 soorten roofvogels voor. Daarvan zijn er 13 in de buurt van Nijmegen te zien. Sommige vogels broeden hier, andere overwin-

teren of trekken alleen voorbij. De 4 meest voorkomende broeders in het "Rijk van Nijmegen" zijn de Torenvalk, de Buizerd, de Sperwer en de Bruine kiekendief. Een aantal karakteristieken van deze 4 soorten worden op de tentoonstelling belicht en met elkaar vergeleken: plaats van voorkomen, biotoop, samenhang tussen jachtmethode en lichaamsbouw, en vliegbeeld. Ook de wat minder vaak voorkomende soorten zijn te zien. Verder gaat de tentoonstelling in op zaken, die alle roofvogels aangaan. In de vijftiger en zestiger jaren stierf de roofvogel in Nederland bijna uit door het veelvuldig gebruik van landbouwgif. Een verbod tegen dit gif kwam net op tijd. De roofvogelstand neemt weer toe, mede door het plaatsen van nestkasten, en ondanks opzettelijke vergiftiging en afschieten.

Aan bod komen verder de relatie tussen roofvogel en prooidier, camouflage door prooidieren, valkerij, vogeltrek, plaats van de roofvogel in de voedselketen, enz.

Openingstijden Natuurmuseum: ma. t/m vrij.
13.00-17.00 uur; zo. 13.00-17.00 uur.

Entree: f 2,— (volwassenen), f 1,— (kinderen, 65+). Rondleidingen op afspraak.

Adres: Gerard Noodstraat 21, Nijmegen (080-230749).

Boekbesprekingen

Natuur van maand tot maand

Planten en dieren in de vier seizoenen

Michael Lohmann. Ede/Antwerpen, Zomer & Keuning, 1985. 192 blz., 500 kleurenfoto's, reg., fotoverantwoording. Prijs: f 24,90.

Het goede van het zo vaak verguisde Nederlandse klimaat is misschien juist het wisselvallige karakter, waardoor men zich telkens opnieuw kan verheugen als het weer na langdurige koude met veel regen omslaat naar een periode met mildere temperatuur en meer zon. De verandering in de klimaatsomstandigheden houdt in grote lijnen verband met het wisselen der jaargetijden met als oorsprong de zonnestand door het jaar die de hele levende natuur om ons heen daardoor sterk beïnvloedt.

Dat heeft kennelijk de schrijver van dit fraaie boekwerk bewogen om de lezer te laten delen in zijn visie over deze wonderbaarlijke metamorfosen in de natuur.

Na een korte inleiding bij zijn beschrijving van telkens een periode van twee maanden verhaalt hij aan de hand van zeer goede foto's wat men zoal in dat tijdsbestek in de natuur kan waarnemen. Een welhaast onmisbaar boek voor vooral jeugdige personen die belangstelling voor de natuur beginnen te krijgen. Maar ook voor ouderen is het een fijn boek waarvan men kan genieten van de waarlijk prachtige kleurenfoto's bij de betreffende zeer goede tekst.

Wat de samensteller - die zijn inspiratie ontleende aan een idee van Wilhelm Eisenreich - geslaagd is in zijn opzet zal eenieder beamen na het lezen van dit goede boek. Een compliment voor de uitvoering wil ik ook de Uitgever niet onthouden.

H.Th

Schepping en Evolutie

J. Lever, Uitgeversmaatschappij J.H. Kok, Kampen, 1985. 51 blz., lit. opg. Prijs f 8,90.

Dit boekje bevat de tekst van de rede die de auteur hield tijdens de 113e Jaarvergadering van de Nederlandse Dierkundige Vereniging op 16 februari van het vorig jaar. De ondertitel van deze voordracht is van groot belang bij het beschrijven van de inhoud: "Een zwerftocht door de literatuur". Wie nu een zeer doorwrochte literatuurkeuze verwacht komt enigszins bedrogen uit, hoewel in de 58 literatuuropgaven uiteraard wel wordt verwezen naar enkele titels over het onderwerp. Nee, de auteur -emeritus hoogleraar aan de Vrije Universiteit- geeft op onderhoudende wijze (nog eens) aan hoe hij persoonlijk met de begrippen schepping en evolutie omgaat. In de titel van het boekje is dit eigenlijk al aangegeven: er staat "en" en niet "of".

Dat de auteur ook in eerste instantie heel onverwachte literatuur aan bod laat komen maakt het lezen van het boekje tot een waar genoegen.

Douwe Th. de Graaf